

pravimo hruškovec. — Poznič, Spätling str. 56, morebiti požnič? Požnjak je pri nas in pri Čehih Spätmoswiese.

Šolsko obzorje.

Iz Štajerskega od sv. Križa pri Slatini. Ker mislim, da bode mar-sikterega sodelalca na šolskem polji zanimivalo zvedeti kaj o učiteljski skušnji v Gradecu, naj tukaj nekatere čertice zapišem, kaj sem skozi en te-den pri njej videl in slišal. Dospевši 16. aprila v glavno mesto, sem se željno oziral po znancih, posebno po Slovencih. Hodivši nekaj časa sim ter tje mi pridejo nasproti moji ljubljени tovarši. Protistranskih vprašanj nam ni manjkalo. Čudili smo se o velikem številu kandidatov, katerih se je oglasilo 72, in sicer 4 za meščanske, drugi za splošne ljudske šole. Slo-vencev nas je bilo 9, 2 za meščanske 7 za ljudske šole. 17. aprila ob 8. uri se snidemo v učiteljskem izobraževališču; polna soba nas je bila. Razna lica so bila tú od vseh mej Štirske. Nismo mogli vsi skupaj delati, torej so nas razdelili v dva dela, in dobili smo nalogo iz nemščine.

Vprašanja za kandidate meščanskih šol si nisem zapisal, pa toliko vem, da so bila prav težka.

Vprašanja pismenih nalog za kandidate ljudskih šol hočem nemško na-pisati, kakor smo jih dobili, da kaj na izvirnosti ne zgubé, namreč: Krieg und Frieden in ihren Wirkungen und Folgen, verglichen mit Gewitter und heiterem Wetter^a. Popoldan: 1) 9 Ctr. 60 Pf. einer Waare kosten auf 5 Monate Zeit pr. Ct. 56 fl. 70 kr.; bei barer Bezahlung pro anno 8 % Einlass gestattet, wie viel hat man für die ganze Ware bar zu bezahlen? 2) Jemand lieh 50 fl. durch 20 Tage und 60 fl. durch 30 Tage aus und er verlangt 2 fl. Interessen; zu wie viel Proc. hat er sein Geld angelegt? 3) Welches Gewicht hat ein gerader Kegel aus Gusseisen, dessen Seiten-kante 10" und dessen Durchm. 12" beträgt? Das spez. Gew. des Guss-eisens beträgt 72 und 1 K' Wasser 56.5 Pfd.? 4) In einem gleichschen-kligen Dreiecke hat die Grundlinie 10" und ein Schenkel 16"; wie gross ist dessen Fläche? V torek 18. apr. zjutraj: 1) Warum muss man an die Volksschullehrer jezt grössere Anforderungen stellen? 2) Es ist die voll-kommene Verwandlung der Insekten darzustellen. Popoldan: Risanje ra-znoterih podob.

Slovenci smo se tudi za slovenščino oglasili in smo dobili v sredo zjutraj spis: „Lepota v naravi“. Delali smo vsaki dan od 8. — 12. in od 2. — do 6. ure. 19. apr. popoldan se je začelo ustmeno spraševanje za kandidate meščanskih šol, 20. apr. pa za kandidate ljudskih šol. Razdeljeni smo bili v skupke po 6. Ustmeno spraševanje je trajalo do 9. maja. Kan-didatje, kateri so bili od bližave železnice ali Gradeca, so šli po pismenem delu domú, oddaljeni so pa prišli prvi na versto. Ustmeno spraševanje je bilo pri vsakem skupku naj prej iz veroznanstva, drugi popoldan od 3 — 8 tudi do 9 iz drugih naukoy; v jutro potem pa praktične vaje v šoli 2. in 4., ali 1. in 3. šolskega leta, v telovadnici v telovaji s šolarji in zadnjič igra na gosli, orgle in petje, za tiste, ki so se oglasili. Pri ustmenem spraševanju je vsak dobil iz vsakega nauka tri vprašanja. Uk in odgojo je spraševal g. ravnatelj Adam, potem je bila delitev v sekcije. 3 kandidatje so ostali pri prvi sekciji, drugi trije so šli k drugi, ktere je ravnatelj iz-

pitne komisije, g. dr. Wretschko, napovedal. Pri prvi sekoiji je spraševal g. Spinner matematiko in geometrijo; g. dr. Ilvoč nemško literaturo, zemljepisje in povestnico; g. Wretschko prirodopis in naravoslovje; g. Dominkuš iz Maribora pa slovenščino. Ustmene naloge so bile težje od pismenih, čeravno tudi take baže. Resničen je pregovor: „Z učenimi ni dobro češenj zobati!“ Gospodje doktorji so prašali, kakor da bi imeli pred seboj svetovne učenjake, kateri so vso učenost na vodi popili po zvoncu in vervi. Ali se je bilo mogoče v prejšnjih pripravništvah tako izobražiti? Ali mar kakor podučitelj, cerkvenikov in orglarjev pomočnik s 30 gl.? So nekteri gospodje, kateri ljudsko šolo z njenim življenjem malo poznajo in le po svoji učenosti prašajo. Lepo, ja prav lepo je, če je učitelj vsakega nauka izverstno zmožen, ali rekel bi, da vsakega ne more popolno znati. Če bo res ta ali drugi tako učen, si bo raji drugi stan izvolil, da se mu ne bo treba vsaki dan pečati z otroci in požirati šolski prah in vse to za 240 gl. plače.

S tem pa nočem reči, da učitelj ne sme več vedeti, kakor potrebuje za ljudsko šolo; je že prav, pa če struno preveč napenjaš, ti počni in potem nimaš nič! Sploh se na §§. 29 in 30 spraševanjske postave od 15. nov. 1869. ni oziralo. Kaki račun in izid bode dalo skupno spraševanje, nam bo ob svojem času povedala „Pädagogische Zeitschrift“. Sedanja ojstrost mladim učiteljem ne bo vcepila poguma, ampak obupno bodo učiteljstvo obešali na kol in si drugod kruha iskali. Potlej še le bojo šole neposedene! Koliko jih bode letos v Mariboru zrelih, kateri bodo za spodnje Štirsko sposobni, bo vse premalo in še od teh bo menda kateri raji na Nemško prosil, in zakaj tudi ne, sej vsaki vé, koliko težav in koliko truda ima učitelj, ko more podučevati v dveh jezikih, in za vse to se mu ne kaže kaj spoznanja!

J. Ž.

Iz Idrije. (Okrajna šolska knjižnica.) Dovolj mi, dragi „Tovars“, da našim učiteljem, zlasti pa vdeležnikom naše knjižnice o tej nekoliko sporočam. Logaška okrajna učiteljska knjižnica s sedežem v Idriji se vkljub nevgodnim okoliščinam sedanjega časa lepo razvija. Pervo leto imela je le še 70 knjig; letos se jih je namnožilo na 111 knjig v blizo 200 zvezkih, kateri so po večini že vsi prav lepo in terdo zvezani. K temu številu knjig nam so pripomogli dobrotniki. Č. g. K. Pleško, sedanji sodniški pristav v Kamniku, daroval je knjižnici 15 lepih knjig, in č. g. Ant. Kacin, duhoven v Ternovem pri Ilir. Bistrici, podelil je 18, po svojem rajnkem očetu, letos umerlem idrijskem učitelju v pokoju podedovanih knjig. Za te darove se jim podpisani še enkrat javno zahvaljuje.

Vdeležujejo se log. uč. knjižnice vsi učitelji tega okraja. Udje sicer plačujejo po 50 kr. na leto, ali poleg sklepa zadnjega okr. učit. zbora v Planini beró te knjige in časnike tudi učitelji, kateri omenjenega doneska ne morejo odrajtovati. Zavoljo tega so pa drugi radodarniši, zlati naš g. okrajni nadzornik, pa tudi knjižničar nima od nje kaj obresti. Hočem namreč reči, da moramo učitelji sami od svoje pičle plače utergovati si, ako hočemo vzdrževati kako koristno napravo. Prosil sem bil sicer sl. deželni šolski svét v Ljubljani, da bi naši knjižnici iz normalnega šolskega zaklada dovolil malo denarno podporo, a odgovorilo se mi je, da se letos v ta namen ne more ničesar dati. Upajmo torej za prihodnje leto! Prosil smo tudi za prosto poštnino pri razpošiljanji knjig. Tudi naznanjamo, da imamo že natisnjen knjižnični zapisnik, kterege smo že razposlali. Kdor še ni prejel pravil, naj se zanje oglasi, tako tudi za knjige, katerih želi.

Knjižničar.

Iz Ljubljane. Naj važniše sporočilo iz c. k. deželnega šolskega sveta je to, da se je v seji 4. preteč. m. izvolil odbor, ki bode pretehtoval in razpravljaval vladini načerti za postavo o napravljanji in vzdrževanji ljudskih šol in pravna razmerja ljudskih učiteljev na Kranjskem. V ta odbor so bili izvoljeni: milostivi gospod prošt dr. Zl. Pogačar, gospod dr. Janez Bleiweis, gospod svetovalec dež. vlade Janez Hočevar in učitelj A. Praprotnik. Pervi del te važne postave — o napravljanji, vzdrževanji in o obiskovanji ljudskih šol — je bil po odborovem nasvetu v seji 20. preteč. m. naj več sprejet tako, kakor ga je l. 1869. predrugičil šolski odbor dež. odbora, in drugi del te postave — o pravnih razmerjih ljudskih učiteljev — je odbor dež. šolskega sveta tudi že pripravil za prihodnjo (današnjo) sejo dež. šolskega sveta. Iz vsega tega se vidi, da bode tudi na Kranjskem enkrat beseda postala resnica in učiteljem zagotavljalo saj nekoliko boljše materijalno stanje, po katerem že dolgo zdihujejo.

— Odbor uč. društva za Kranjsko je imel 16. preteč. m. sejo, ktere sta se vdeleževala tudi vnanja odbornika g. g. Fel. Stegnar in J. Lapajne. Med drugimi obravnavami se je tudi določilo, da bode enako drugim letom tudi letos jeseni konec meseca septembra v Ljubljani uč. društvo imelo občni zbor, ktereга se bodo povoljno vdeleževali tudi neudje, tedaj vsi ljudski učitelji na Kranjskem. Na dnevnem redu za zbor bodo v pervej verstí nasvétí za nove učne načerte v naših ljudskih šolah. Potem pa bode razprava še v drugih naj več pedagogičnih stvareh, za ktere naj se pripravljajo posamni govorniki, kteri naj pa o pravem času — saj en mesec pred zborom — odboru uč. društva naznanjajo stvar in tudi kratek načert svojega govora. S tem zborom združevala bode se tudi razstava ali izložba učnih pomočkov, in sicer taka, kjer se ne bode razkazovalo samo knjižno terštvo, temuč naj več najboljši učilni pomočki, izdelki učencev i. t. d. Vsi kranjski učitelji se že sedaj vladno vabijo, da naj za to razstavo pripravljajo in nabirajo mnogoverstnega dobrega blaga „iz šole za šolo“, ter naj ga naznanjajo in o pravem času — saj 14 dni pred zborom — pošiljajo odboru učit. društva za Kranjsko, kteri ga bode oddajal odboru za razstavo učnih pomočkov na Kranjskem. Sklenilo se je, da naj se, kolikor toliko, izpolnuje naméra učit. društva za Kranjsko tudi po §. 2. društvenih pravil, ki pravi: „Društvo bode svoje družabnike spodbujalo, da pisмено odgovarjajo na zastavljena vprašanja, ter jih tako v nemalo za šolsko slovstvo“. V ta namen odbor uč. društva razpiše svojim družabnikom te-le vprašanja: 1) Po kakšnem učilu ali po kakšni metodi ima začetni ali elementarni uk naj boljši speh? 2) Kako naj se ravna s tistimi otroci, ki v šoli za drugimi svojimi tovarši zaostajajo v znanostih? 3) Kako se jezиков uk naj bolje strinja s kazalnim ukom?

Pismeni odgovori-o teh vprašanjih naj se pošiljajo do 1. sept. t. l. odboru uč. društva za Kranjsko. Naj boljši odgovori se bodo razglasili v občnem zboru.

— V „Slov. Narodu“ od 16. preteč. m. smo brali dopis „iz Kranjskega“, kteri je večini slov. učiteljev prav iz serca posnet. Glasi se takole: „Vsacega pravega, domoljubnega Slovenca je žalilo, da se je gorenski tabor prepovedal — le slovenskim, zlasti kranjskim učiteljem pa to ni bilo toliko žal. In zakaj ne? V 3. točki taborovega programa se je glasilo, da se bode razgovarjalo o brezverskih šolah. Nameravalo se je torej

grajati šolstvo po sedanji naredbi. Vprašajmo, je li to primerno za naše slovensko priprosto ljudstvo, za našega nevednega kmeta? Naše kmečko ljudstvo ni še tako umno, da bi razumelo razprave o brezverskem šolstvu. Naši priprosti slovenski kmetje, ki govore taborske poslušajo, nimajo še dovolj prepričanja o šolski koristi, nimajo še veselja, ljubezni do šole. Šola našim ljudem še nikoli prav všeč ni bila, niti pod prejšnjim cerkvenim nadzorništvom, niti pod sedanjim državnim. In vendar se more ljudstvo le po šolah omikati, vendar so ljudske šole edino pravo sredstvo, da se ljudstvu pomore k večji duševni omiki in k boljšemu materialnemu stanju. Pri nas in povsod kaže torej, da se kmetu šola priporoča, da vsaj on rad pošilja svoja deca v šolo, da naj skrbi za nje, da se izobražujejo, da naj redno plačuje učitelja, dobrotnika svojih otrok. Ali se je mar na gorenskem taboru v tem smislu govoriti hotelo? Težko! Dozdeva se mi, da se je sedanje šolstvo tako pretresovati hotelo, kakor to storé v šolskem oziru pristanski listi „Vaterland“, „Volksblatt“ in drugi. Hotelo se je menda reči: v današnjih šolah se mladina ne podučuje v sveti veri in kersanskem nauku, se ne izreja v duhu kersanstva, se ne vodi k svetim opravilom v cerkev itd. Le posvetne reči o živalih, opicah itd. se jim pripovedujejo. Tako pišejo omenjeni časniki. Prašam pa, ali se more to obrniti na slovensko ljudsko šolstvo na Kranjskem? Ali se poleg novih šolskih postav pri nas tako godí?

Kdor pozná razmere na Kranjskem, dobro vé, da se po vseh šolah pri nas, kjer imajo še duhovni kaj ljubezni do šole in mladine, pridno podučuje v sv. veri, kakor popred. Zdaj kakor popred hodijo učenci k sv. mašam. Čemu torej grajati kaj, kar ni graje vredno? Čemu gerditi šolo, mesto jo priporočati? To se pravi, škodo želeti! Tistim, ki so mislili zoper šolstvo govoriti, svetujem, da bi rajše na to delali, da se kmali skliče kranjski deželni zbor, da se tedaj kmali izdela postava, po kateri bodo srenje primorane, šole zidati, otroke v šolo pošiljati, učitelja tako plačevati, da bodo mogli pošteno živeti, in srenji več koristiti. To je pri nas potrebno, pa ne izkl. brezverskih šol na Slovenskem, kjer jih ni. Brezverske bodo le tedaj, ako ne bodo hoteli duhovni v šoli skerbeti za poduk v kersanskem nauku in za cerkvena, verska opravila“.

— Dosedanji c. k. deželni pervomestnik v Ljubljani, baron Konrad Eybesfeld, je imenovan za c. k. namestnika v Zgornji Avstriji, in na njegovo mesto v Ljubljani stopi dosedanji deželni glavar Karol pl. Wurzbach. Kdo iz med teh dveh je storil in bode storil več za ljudske šole na Kranjskem, učila nas bode skušnja.

— V Mariboru je 26. preteč. m. umrl g. Anton Tomšič, vodnik in duša časopisu „Slov. Naroda“. Bode nam v blagem spominu.

Razpis učiteljeve službe.

V Lescah na Gorenskem je razpisana učiteljeva, orglarjeva in cerkvenikova služba, z 220 gold. letne plače, za katero naj se prošnje oddajajo pri c. k. okrajnem šolskem svétu v Radolici do 15. t. m.

Prememba v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. G. Jožef Stupar, prejšnji učitelj v c. k. normalki, je zač. postavljen v predmestno ljudsko šolo k sv. Petru, ker ondašnji učitelj boleha.